

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste Commissie voor VWS
Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Onderwerp

Plenaire behandeling VN-verdrag

Datum	Referentie	Inlichtingen bij	Bijlagen
02-09-2015	15-106/NvdV	Nienke van der Veen	4

Geachte leden van de vaste Kamercommissie voor VWS,

Binnenkort zal de plenaire behandeling van het VN-verdrag voor de rechten van personen met beperking in de Tweede Kamer plaatsvinden. De Alliantie is zeer verheugd dat deze belangrijke stap voor de ratificatie van het verdrag nu dichtbij is.

Constructief, maar ook kritisch

Vooruitlopend op de ratificatie zijn wij intensief in gesprek met de staatssecretaris van VWS en andere partijen over de architectuur van de implementatie van het VN-verdrag. Het voorlopig Plan van Aanpak is daarvan het resultaat. Als Alliantie willen we, binnen de gegeven kaders, een stevige gesprekspartner zijn die constructief het perspectief van personen met een beperking, aandoening of chronische ziekte inbrengt. Tegelijkertijd nemen we de ruimte om deze kaders kritisch ter discussie te stellen. Dat doen we onder andere in deze brief.

Vijf verbeterpunten

We presenteren een vijftal concrete verbeterpunten voor de Goedkeurings- en Uitvoeringswet en het voorlopig Plan van Aanpak, uitgewerkt in suggesties voor moties en amendementen. Waar mogelijk laten wij aan de hand van internationale voorbeelden zien dat onze ideeën goed haalbaar zijn in de praktijk. Wij verzoeken u vriendelijk om onze verbeterpunten ter overweging mee te nemen in uw inbreng in de plenaire behandeling.

1. Borg *mainstreaming* als uitgangspunt voor effectieve implementatie

Wij zien een regering die zich zeker committeert aan ratificatie, maar die aarzelend optreedt als het gaat om implementatie. Krachtig, overheidsbreed eigenaarschap ontbreekt. Dit is zeer spijtig,

want juist een levensbrede aanpak die wordt onderbouwd met innovatieve maatregelen geeft onze achterban het vertrouwen dat het VN-verdrag écht het verschil gaat maken.

Concretiseer het Plan van Aanpak

Het voorlopig Plan van Aanpak is een visiedocument waarin een procesaanpak voor de implementatie wordt beschreven. Het vormt een eerste aanzet, maar mist concretisering en inhoudelijke uitwerking (zie bijlage 1 voor een beschrijving van het begrip geleidelijke verwezenlijking). Voorbeelden uit andere Europese landen laten zien dat een levensbrede vertaling in heldere doelen en concrete stappen zeker mogelijk is (zie bijlage 1). Het voorbeeld uit Finland laat bovendien zien dat de ontwikkeling van een nationaal actieplan zeker geen *top-down* exercitie hoeft te zijn.

Mainstreaming als strategie is een aantrekkelijk perspectief. Dit betekent dat inclusie, toegankelijkheid en meedoen op voet van gelijkheid als leidende principes worden opgenomen 'aan de voorkant' van het gehele overheidsbeleid en in stimulerende maatregelen voor de samenleving en het bedrijfsleven. Hierdoor kan veel worden bereikt, zonder dat dit hoeft te leiden tot een onevenredige toename van kosten en regelrompslomp voor het bedrijfsleven (win-win).

De Alliantie verzoekt u om de regering in een motie te vragen om het Plan van Aanpak na ratificatie uit te werken in een levensbrede programma-aanpak waarin *mainstreaming* centraal staat, en waarin expliciete doelen, activiteiten en tijdspaden zijn opgenomen. De voorgestelde systematiek met *pledges* kan hier onderdeel van uitmaken. De prioritering van thema's kan *bottom-up* tot stand komen in nauwe samenspraak met mensen met een beperking, aandoening of chronische ziekte en andere partijen uit de samenleving.

Richt een levensbreed coördinatiesysteem in

Om *mainstreaming* effectief onderdeel te maken van het brede overheidsbeleid, is intensief overleg nodig tussen ministeries en tussen het Rijk en lagere overheden. Zo is in Finland bijvoorbeeld 'zelfstandig wonen' als integraal doel benoemd, en wordt vervolgens gekeken hoe hier vanuit de verschillende overheidssectoren aan kan worden bijgedragen. Dit is een mensgerichte benadering die leidt tot ontschotting van beleidsterreinen.

Wij pleiten voor een brede invulling van het coördinatiesysteem zoals bedoeld in artikel 33 van het VN-verdrag. Een internationale studie laat zien dat deze aanpak in landen als Denemarken, Frankrijk en Zweden een boost geeft aan samenwerking binnen de overheid (zie bijlage 1).

De Alliantie verzoekt u om de regering in een motie te vragen om een brede commissie van ministeries en lagere overheden aan te wijzen als coördinatiesysteem. Het is belangrijk dat er ook mensen met een beperking, aandoening of chronische ziekte en hun vertegenwoordigers bij deze commissie aansluiten.

Maak afspraken over de Lokale Inclusie Agenda

Wij juichen het toe dat de regering oppert dat er in elke gemeente een Lokale Inclusie Agenda wordt gemaakt. Met deze agenda bedoelen wij een methode om in iedere gemeente, op basis van de lokale kenmerken, stapsgewijs te werken aan de verbinding van het VN-verdrag met de woonleef- en werkplek van inwoners met en zonder beperking. Zoals Eleanor Roosevelt al zei, zijn dit de plaatsen waar mensenrechten betekenis krijgen:

'Waar beginnen de universele mensenrechten? Op kleine plaatsen, dicht bij huis - zo dichtbij en zo klein dat ze op geen enkele kaart van de wereld gezien kunnen worden. Maar die plekken zijn de wereld van individuele mensen; de buurt waarin hij woont; de school die hij bezoekt; de fabriek, boerderij of kantoren waar hij werkt. Als deze rechten daar geen betekenis hebben, hebben ze weinig betekenis ergens anders.' - Eleanor Roosevelt, 1958

De Alliantie verzoekt u om de regering in een motie te vragen om met gemeenten af te spreken dat zij uitvoering geven aan een Lokale Inclusie Agenda.

2. Zorg voor samenhang tussen algemene voorzieningen en individuele aanpassingen

De Wgbh/cz richt zich, met uitzondering van het terrein 'openbaar vervoer' alleen op doeltreffende aanpassingen in een concreet (individueel) geval. Deze individuele maatregelen worden niet geflankeerd door stapsgewijze algemene maatregelen die zijn gericht op toegankelijkheid en universeel ontwerp voor een brede doelgroep. Volgens de regering verplicht het verdrag niet om preventief, los van de behoefte van een persoon in een concrete situatie, aanpassingen te doen of voorzieningen te treffen. Dit leidt in de praktijk tot onlogisch, 'half' beleid.

Algemene maatregelen zijn effectiever

Hoe toegankelijker de samenleving is, hoe minder er in een concreet geval een verzoek om een redelijke aanpassing zal worden gedaan. Ook voor onderwijsinstellingen, werkgevers, woningbouwverenigingen en aanbieders van goederen en diensten is het treffen van algemene voorzieningen die geschikt zijn voor een diverse doelgroep op termijn effectiever dan aanpassingen voor de specifieke behoeften van een individueel persoon. De beschikbaarheid van praktische informatie over maatregelen die organisaties of aanbieders kunnen nemen om de toegankelijkheid voor een brede doelgroep te vergroten is daarbij essentieel.

Coherente aanpak

Wij pleiten voor een coherente aanpak waarbij algemene voorzieningen en individuele aanpassingen samenhangend in beleid worden verwerkt. Afhankelijk van het terrein (onderwijs, arbeid, wonen, goederen en diensten) kan dit door algemene stapsgewijze maatregelen op te nemen in de Wgbh/cz, of in de uitgewerkte programma-aanpak voor implementatie (zie verbeterpunt 1).

Wgbh/cz

De manier waarop het terrein 'openbaar vervoer' in de Wgbh/cz is opgenomen laat zien dat deze wet prima geschikt is voor het stapsgewijs treffen van algemene voorzieningen. Noorse en Spaanse wetgeving laten bovendien zien dat algemene voorzieningen ten bevordering van de brede toegankelijkheid en het universeel ontwerp ook op andere levensterreinen uitstekend zijn in te regelen (zie bijlage 2).

De Alliantie verzoekt u om in een motie aan de regering te vragen om per levensterrein nader te onderzoeken hoe het stapsgewijs treffen van algemene voorzieningen na ratificatie kan worden opgenomen in de Wgbh/cz of in een uitgewerkte programma-aanpak.

3. Maak de Kieswet inclusief

Wij vinden dat het huidige voorstel voor aanpassing van de Kieswet mensen met een beperking, aandoening of chronische ziekte onvoldoende in staat stelt om volwaardig deel te nemen aan de verkiezingen. Daardoor wordt hun fundamentele recht op politieke participatie geschonden. Bij ratificatie van het VN-verdrag moet juist volledig aan dit recht zijn voldaan.

Verhoog het percentage toegankelijke stembureaus geleidelijk

De regering stelt voor om het verplichte aantal toegankelijke stemlokalen te handhaven op minimaal 25%. Wij vinden dat de regering meer ambitie kan tonen om het stemmen goed toegankelijk te maken voor mensen met een beperking. Het lijkt ons redelijk om dit aantal geleidelijk te verhogen tot 90% in een periode van tien jaar.

De Alliantie verzoekt u om in een amendement te regelen dat het aantal toegankelijke stemlokalen in een periode van tien jaar omhoog gaat naar 90%.

Borg toegankelijkheid voor alle soorten beperkingen

Verder regelt de huidige Kieswet alleen de toegankelijkheid van stemlokalen voor kiezers met een lichamelijke beperking. Hetzelfde geldt voor ondersteuning bij het stemmen in een stemhokje (zie bijlage 3). Wij willen dat de Kieswet betrekking heeft op alle soorten beperkingen. Dat heeft het VN-verdrag immers ook. Bovendien zou de Kieswet niet alleen de toegankelijkheid van stemlokalen, maar ook van stemmiddelen en -procedures moeten regelen.

De Alliantie verzoekt u om in een amendement te regelen dat artikel J4 van de Kieswet betrekking heeft op de toegankelijkheid van stemlokalen, -middelen en -procedures voor alle mensen met een beperking, aandoening of chronische ziekte.

De Alliantie verzoekt u om in een amendement te regelen dat artikel J28 van de Kieswet ondersteuning in het stemhokje regelt voor alle mensen met een beperking, aandoening of chronische ziekte.

4. Het verdrag verdient heroverweging van de interpretatieve verklaringen

Bij de ratificatie van het VN-verdrag is de regering voornemens om acht interpretatieve verklaringen af te geven (zie bijlage 4 voor een overzicht).

Kritiek op nut en noodzaak

Deze verklaringen maken duidelijk hoe de Nederlandse regering bepaalde onderdelen van het verdrag uitlegt. Er is veel kritiek op nut en noodzaak van deze verklaringen. Zowel het College voor de Rechten van de Mens als de Raad van State merken op dat een aantal van deze verklaringen onnodig of zelfs onwenselijk is (zie bijlage 4). Bovendien laten sommige interpretatieve verklaringen zich lezen als verkapte voorbehouden. Dit betekent dat de regering een uitspraak doet over de mate van binding van de staat jegens een bepaald onderdeel van het verdrag.

Nederland is nauw betrokken bij totstandkoming VN-verdrag

Wij vinden dat de interpretatieve verklaringen afdoen aan de kracht en inhoud van het VN-verdrag. Het VN-verdrag is zeer zorgvuldig tot stand gekomen. Nederland is bovendien nauw betrokken geweest bij de formulering van de artikelen.

Wij hebben bedenkingen bij alle interpretatieve verklaringen, maar we willen uw speciale aandacht vragen voor een aantal daarvan:

De Alliantie verzoekt u om de regering in een motie te vragen om de interpretatieve verklaringen bij artikel 10, 14, 23, 25a en 29 in te trekken.

5. Dring aan op ondertekening en ratificatie van het Facultatief Protocol

Het facultatief protocol is onlosmakelijk met het VN-verdrag verbonden. Het facultatief protocol regelt het klachtrecht van individuele belanghebbenden. Het protocol biedt hen de mogelijkheid om, nadat nationale rechtsmiddelen zijn uitgeput, klachten in te dienen bij het Comité voor de Rechten van Personen met een Beperking.

Het facultatief protocol dient apart van het verdrag ondertekend en geratificeerd te worden. Nederland heeft hierin nog geen stappen ondernomen. Een recente brief van minister Koenders en minister Van der Steur maakt duidelijk dat dit facultatief protocol (tezamen met twee andere facultatieve protocollen) nog steeds onderwerp is van discussie in het kabinet. De regering lijkt er, ondanks dringende vragen vanuit de politiek en vanuit de brede mensenrechtenbeweging, niet naar te neigen om hierover op korte termijn een beslissing te nemen.

De Alliantie verzoekt u om in een motie nogmaals bij de regering aan te dringen op spoedige ondertekening en ratificatie van het facultatieve protocol dat behoort bij het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een beperking.

Tot slot

Wij verzoeken u de regering te stimuleren om lef en lust tot innovatie met elkaar te combineren. En om te leren van internationale voorbeelden. Op deze manier kan Nederland, als een van de laatste Europese landen die het verdrag ratificeert, een sprong voorwaarts maken en laten zien dat het langdurige uitstel niet voor niets is geweest. Dit is een aansprekend perspectief, zeker met het aanstaande EU-voorzitterschap van Nederland in het nabije vooruitzicht.

Met vriendelijke groet,

Illya Soffer, directeur Ieder(in)

Marjan ter Avest, directeur LPGGz
Bij afwezigheid: Marlene de Regt

John van Hal, voorzitter Coalitie voor Inclusie

Conny Kooijman, directeur LFB

Aline Saers, directeur Per Saldo